

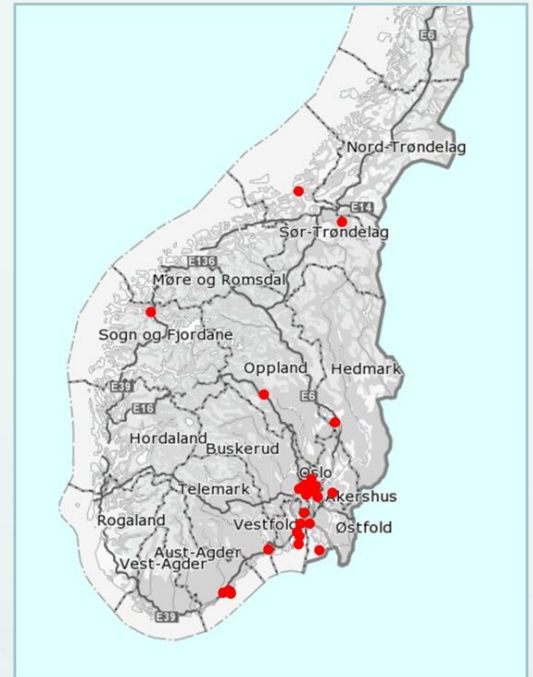
Vinbergsnegl *Helix pomatia* Linnaeus, 1758

Fremmed art

Vinbergsnegl er for mange kjent som *escargot*, og antakelig skyldes en del av de norske funnene bevisst innføring med tanke på mat. De første funnene ble angivelig gjort allerede på midten av 1800-tallet, men den ble ikke etablert i landet før 100 år senere. Stadig dukker den opp på nye plasser.

Status
Risikovurdering 2012: Høy risiko (HI)

Kart som viser kjente funnsteder for vinbergsnegl i Norge gjennom tidene.

faktaark

Kjennetegn

Dette er vår største skallbærende landsnegl. Skallet kan nå en diameter og en høyde på ca. 4 cm, og den utstrakte sneglen kan bli ca. 10 cm lang. Fargen på skallet varierer en del fra individ til individ, fra nesten hvitt eller kremhvitt til ulike varianter av brunt, av og til med spiralbånd som er lysere eller mørkere enn resten av skallet. Sneglen er gråaktig kremgul med mørkere furer, sålen er helt lys.

Utbredelse

I Norge finnes i dag mange kjente bestander som både er store og formodentlig vel etablerte, og det er grunn til å anta at den fremdeles spres, bevisst eller ubevisst, til stadig nye steder. Noen av disse stedene får levedyktige bestander, mens andre går til grunne. Det er kjent funnsteder i Østfold, Akershus, Oslo, Hedmark, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Sogn og Fjordane, Sør-Trøndelag og Troms. Den første kjente opptredenen til arten i Norge stammer angivelig fra Botanisk hage i Oslo ca. 1850, men denne opplysningen trekkes senere i tvil. Utsetting av svenske dyr på Nesøya i Asker i 1952 ga opphav til den første kjente *etableringen* i Norge, etter at det hadde vært diverse "mislykkede" forsøk andre steder i landet. I Sverige regner man med at arten ble innført i Middelalderen, av konger og adelsmenn som ønsket arten i sine slottsgårder og parker, og dessuten av munkene, ettersom arten ble regnet som fisk og følgelig kunne spises i fasteperioden. Fra Danmark nevnes arten i hvert fall så tidlig som 1774, mens det i Finland var kun mislykkede utsetninger mellom ca. 1850 og frem til ca. 1900. Innen 1967 hadde den imidlertid etablert seg i noen hager og parker i Sør-Finland. Opprinnelig levested er Sentral- og Sørøst-Europa. I Alpene kan den finnes opp til over 2000 meter over havet.

Biologi

Vinbergsneglen er generelt kalkkrevende, og kan finnes i en rekke ulike natur- og vegetasjonstyper i kalkrike områder, oftest i eller i nærheten av menneskepåvirket natur. Kortvarige bestander kan også finnes i kalkfattigere områder. Den foretrekker kontinentalt klima, og dette er antakelig grunnen til at svært få funn er gjort på Vestlandet. Vanligvis blir sneglene 5–8 år gamle i Skandinavia, men individer på godt over 30 år er også registrert. Selv om det kun finnes enkelte levedyktige blant de innførte individene, vil de derfor kunne opprettholde og bygge opp bestanden over lang tid. Dyrene blir kjønnsmodne etter 2–5 år. Både til egglegging og overvintring trenger de løs jord som de kan grave ned eggene eller seg selv i. De 60–90 eggene klekkes etter 20–45 dager. I tørkeperioder og under overvintring danner dyrene et løkk (epiphragma) som dekker for skallåpningen og reduserer uttørking. Dette til tross er dyrene meget dehydrerte når de blir aktive om våren, etter ca. åtte måneder i dvale.

Vinbergsnegl ved Semsvannet naturreservat i Asker.

Bestandsstatus

Det finnes ingen fullgod oversikt over de norske bestandene, verken over hvor de finnes eller hvor mange individer det kan være snakk om. Stedvis opptrer imidlertid arten i tette bestander, og det må dreie seg om mange hundre eller tusen individer. Det må antas at den på disse stedene har effekter på andre arter, både konkurrenter og fødeemner. Den opptrer imidlertid sjelden i områder langt fra menneskelig aktivitet, og antas å ha liten effekt på opprinnelig norsk natur. Vinbergsnegl ser ut til å ha liten evne til å spre seg til nye områder – gjennomsnittlig spredning for et individ er beregnet til under 10 m.

Referanser

- Backhuys W. 1969. Notes on a collection of non-marine Mollusca from the province of Sør Trøndelag, Norway – *Basteria* 33 (5–6): 69–83.
- Bevanger K. 2005. Nye dyrearter i norsk natur. – Landbruksforlaget, Oslo. (200 s.)
- Christiansen M.E. 1973. Vinbergsneglen formerer seg i Sørøst-Norge. – *Fauna, Oslo* 26 (3): 213.
- Esmark B. 1886. On the land and freshwater Mollusca of Norway. – *Journal of Conchology* V: 90-131.
- Friele J. 1853. Norske Land- og Ferskvands-Mollusker, som findes i Omegnen af Christiania og Bergen. – Feilberg & Landmark, Christiania. (V+65 s.)
- Gederaas L., Salvesen I. og Viken Å. (red.) 2007. Norsk svarteliste 2007 – 2007 Norwegian Black List. Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. – Artsdatabanken, Norway. (151 s.)
- Hæggström C.-A. 1985. Vinbergssnäckan, *Helix pomatia* (Gastropoda, Pulmonata: Helicidae), på Åland. – *Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica* 61: 95–98.
- Kerney M.P. og Cameron R.A.D. 1994. Collins field guide to the land snails of Britain and North-west Europe. – HarperCollinsPublishers, London. (288 s.)
- Luther A. 1901. Bidrag til kännedomen om land- och sötvattengastropodernas utbredning i Finland. – *Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica* XX (3): 17–125+1.
- Müller O.F. 1774. Vermium terrestrium et fluviatilium, seu animalium infusoriorum, helminthicorum, et testaceorum, non marinorum, succincta historia. Volumen alterum. – Heineck et Faber. Havnæ et Lipsiæ. (xxxv+214+10 s.)
- Proschwitz T.v. 2009. Snigel – fridstörare i örtagården. Vetenskap och fakta. – Bohusläns museums förlag. (160 s.)
- Valovirta I. 1967. List of Finnish land gastropods and their distribution. – *Annales Zoologici Fennici* 4: 29–32.
- Vik R. 1971. Vinbergsneglen overvintret og formerer seg i det sørøstlige Norge. – *Fauna, Oslo* 24 (1): 49.
- Økland K.A. og Økland J. 2004. Om vinbergsneglen *Helix pomatia* og dens første etablering i Norge. – *Fauna, Oslo* 57 (1): 32–35.

Lenker

http://www.bioforsk.no/ikbViewer/page/prosjekt/tema/artikkel?p_dimension_id=20043&p_menu_id=20070&p_sub_id=20044&p_dim2=20096&p_document_id=51962

<http://www.bio.no/enbiolog/default.asp> (diverse tråder med info om funn av arten)